

Handläggare

Ewa Norrström, Malin Nyberg, Anette Ekholm, Anna Boman, Jane Jonsson-Syrén

Diarienummer

2017UTN/0138

Avdelning styrning och kvalitet, Kultur- och utbildningssektorn

Rapport om systematiskt kvalitetsarbete, förskoleklassen och grundskolan läsåret 2015/2016

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
2. Sammanfattande analys och utvecklingsinsatser.....	3
2.1 Utvecklingsinsatser	4
3. Förskoleklassen	5
3.1 Områden	5
3.1.1 Förutsättningar och organisation.....	5
3.1.2 Kunskaper	7
3.1.3 Trygghet	9
3.1.4 Särskilt stöd och systematiskt kvalitetsarbete.....	11
4. Grundskolan.....	12
4.1 Områden	12
4.1.1 Förutsättningar och organisation.....	12
4.1.2 Kunskaper	13
4.1.3 Trygghet	21
4.1.4 Särskilt stöd	26
4.1.5 Elevhälsan	28
4.1.6 Studie- och yrkesvägledning	31
4.1.7 Systematiskt kvalitetsarbete.....	33

1. Inledning

Det systematiska arbetet ska inriktas mot att uppfylla de nationella målen för utbildningen och bedrivs på huvudman- och förskole/skolnivå. Ett systematiskt kvalitetsarbete är en av förutsättningarna för god kvalitet och likvärdig utbildning.

Värmdö kommun har tio kommunala grundskolor. Rapporten omfattar nio skolor. Kullsvedskolans grundskola ingår inte i rapporten. Förskoleklasser finns på samtliga nio skolor.

Rapporten bygger på statistik från Skolverkets databas *Siris*, skolornas redovisningar i det systematiska kvalitetsarbetet samt urval av påstående ur kommunens kundundersökning inom ramen för VÅGA VISA till föräldrar med barn i förskoleklassen, elever i årskurs 3, 5 och 8. Svarsfrekvenser för kundundersökningen 2016 är:

- Föräldrar med barn i förskoleklass, 71 procent (342)
- Elever årskurs 3, 87 procent (496)
- Elever årskurs 5, 89 procent (392)
- Elever årskurs 8, 81 procent (316)

Diagrammen i rapporten visar i vissa fall resultat för ett-, två- och i andra fall i treårsserier. Skälet till detta är att offentlig statistik för 2016 inte har varit tillgänglig för vissa av indikatorerna samt att vissa påståenden i kundundersökningen är nya 2016. De genomsnitt Värmdö kommun jämförts med är VÅGA-VISA kommunernas genomsnittliga resultat i kundundersökningen och för elevresultat jämförs skolorna med genomsnittet i Stockholms län och riket. De resultat som redovisas i diagrammen från kundundersökningen visar andel som håller med påståendet.

2. Sammanfattande analys och utvecklingsinsatser

Analysen av resultaten i uppföljningen visar att det är skillnader i förutsättningar i både förskoleklassen och grundskolan. Det är även skillnader mellan skolorna i resultaten.

Förskoleklassverksamheten på skolorna beskriver överlag ett varierande arbetssätt inom området kunskaper och det framkommer att de arbetar mot läroplanens mål. Undersökningar har visat hur elevernas motivation och intresse har betydelse för deras prestation i ett ämne.¹ Resultaten utifrån kundundersökningen visar att elever i åk 3 överlag har höga resultat på de indikatorer som har betydelse för studiemotivationen. Resultaten för samma indikatorer i årskurs 5 har ökat. Resultaten i åk 8 gällande kännedom om kunskapskraven och elevernas lust att lära är låga och skolornas arbetsmetoder behöver utvecklas.

Eleverna i åk 6 uppnår i hög grad kunskapskraven i alla ämnen. För eleverna i åk 9 har andelen sjunkit de senaste två åren. Över de senaste åren har det genomsnittliga

---

¹ Öppna Jämförelser Grundskola 2013 – *hur motiverar skolan eleverna?* SKL

meritvärdet legat stabilt i Värmdö kommun liksom andel elever som är behöriga i gymnasieskolans yrkesprogram. I analysen framkommer att det är skillnader i flickors och pojkars resultat överlag.

Förskoleklass och grundskolorna beskriver sitt arbete generellt när det gäller trygghet och arbetet mot kränkande behandling, arbetet behöver beskrivas mer konkret och specifikt för respektive årskurs. I kundundersökningen framkommer skillnader i årskursernas resultat, där årskurs 8 har lägre resultat när det gäller området trygghet. Det finns ett behov av att se närmare på orsaken till dessa resultat. Skolorna anmäler kränkande händelser till huvudmannen. Utredning och åtgärder gällande kränkande händelser behöver fortsätta att utvecklas.

Då beskrivningarna av särskilt stöd processen i skolornas rapporter är mycket kortfattad är det svårt att göra en bedömning av kvaliteten i processen. Processbeskrivningarna och analysen rörande särskilt stöd behöver utvecklas. Det finns ett behov av att följa skolornas arbete med utredning samt upprättande, uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogram.

I skolornas beskrivningar av elevhälsan framträder främst rutiner för elevhälsans åtgärdande arbete. Tolkningen görs att elevhälsans arbete på skolorna generellt är mer fokuserat på det åtgärdande arbetet. Elevhälsan ska främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande. Elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete behöver utvecklas på skolorna och tydliggöras i beskrivningarna. I skolornas beskrivningar framkommer inte att elevhälsan omfattar samtliga kompetenser. Huvudmannen behöver följa upp att samtliga kompetenser finns på alla skolor. Eleverna behöver i högre grad informeras om elevhälsan.

Alla skolor har beskrivit att eleverna har tillgång till studie- och yrkesvägledningskompeten dock framkommer det inte i alla beskrivningar hur SYVs-uppdrag konkret genomsyrar verksamheten från årskurs 1 till 9.

Utifrån kraven för området systematiskt kvalitetsarbete görs bedömningen att skolornas rutiner bör utvecklas i enlighet med bestämmelserna. Generellt behöver alla skolor beskriva sin verksamhet inom alla områden för att sedan kunna göra en analys och efter det komma fram till åtgärder. Bedömningen görs att skolorna behöver utveckla sina orsaksanalyser inom flera områden liksom bedömningen av måluppfyllelse.

2.1 Utvecklingsinsatser

Värmdö kommun har under 2016 arbetat fram en struktur för det systematiska kvalitetsarbetet. Alla förskolor och skolor samt fritidshemmet ingår. Årets uppföljning är begränsad till ett antal områden. Huvudmannen ser ett behov av vidareutveckling av det systematiska kvalitetsarbetet samt att vidareutveckla kompetensen för att analysera resultat.

- Skolorna behöver tydliggöra sina beskrivningar av hur de arbetar.
- Skolorna behöver utveckla sina analyser i relation till de nationella målen.
- Skolorna behöver utveckla sina rutiner så att det systematiska kvalitetsarbetet omfattar elever, pedagoger/lärare och skolläda. Dessutom ska vårdnadshavare

ges möjlighet att delta.

En analysutbildning för rektorerna har genomförts i samarbetet med rådet för kommunala analyser. Utvecklingsarbetet fortsätter under 2017.

Under våren 2017 har skolchefen genomfört resultatdialoger med rektorerna för grundskolorna utifrån deras redovisning i det systematiska kvalitetsarbetet. På resultatdialogerna har skillnader mellan skolornas resultat berörts i syfte att höja likvärdigheten. Resultatdialogerna kommer att fortsätta genomföras utifrån kommande rapporter i det systematiska kvalitetsarbetet.

Huvudmannen har påbörjat ett utvecklingsarbete inom området kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier som omfattar alla skolformer inklusive fritidshemmet. Utbildningsnämnden antog 2015-06-04 Riktlinjer för arbete mot diskriminering och kränkande behandling. Förvaltningen har utifrån riktlinjerna utarbetat rutiner för årlig uppföljning och utvärdering av anmälningar om kränkningar till huvudmannen och av förskolornas/skolornas plan mot kränkande behandling/likabehandlingsplan i syfte att säkra och höja kvaliteten. Arbetet med att följa upp förskolornas/skolornas anmälningar om kränkande behandling till huvudmannen och likabehandlingsplaner/plan mot kränkande behandling kommer att fortsätta.

Behovet av insatser för att förbättra resultat rörande studiemotivation, andel elever som uppnått kunskaper i alla ämnen och stärkning av elevhälsans förebyggande och främjande roll ses ur ett helhetsperspektiv och utvecklingsinsatser ingår i grundskolornas deltagande i IFOUS forskningsprogram ”Inkluderande lärmiljöer” som har den övergripande målsättningen att ”på lärar-, rektor- och förvaltningsnivå utveckla såväl kunskap och förhållningssätt som arbetsmetoder och system för att åstadkomma goda förutsättningar för lärande – på klassrumsnivå och organisatorisk nivå.” Deltagandet i forskningsprogrammet är en satsning genom vilken kommunen tar ett samlat och mer långsiktigt grepp om de kommunala skolornas utvecklingsarbete under tre år med start våren 2017.

I januari 2017 har ett system för digital elevakt implementerats. Syftet är att samordna, effektivisera och underlätta för både förvaltningen och berörda verksamheter i arbetet med elever i behov av särskilt stöd. Genom att skapa enhetliga rutiner, mallar och ett digitalt processtöd underlättas arbetet för kommunens grundskolor samtidigt som rättssäkerheten för berörda elever ökar. Implementeringen och skolornas arbete kommer att följas upp och återkoppling och stöd till skolorna kommer att fortsätta att utvecklas.

För att stärka studie- och yrkesvägledningen kommer en utredning att genomföras för att tydliggöra vilka insatser som krävs för att minska frånvaro på grundskolan och avhopp i gymnasiet.

3. Förskoleklassen

3.1 Områden

3.1.1 Förutsättningar och organisation

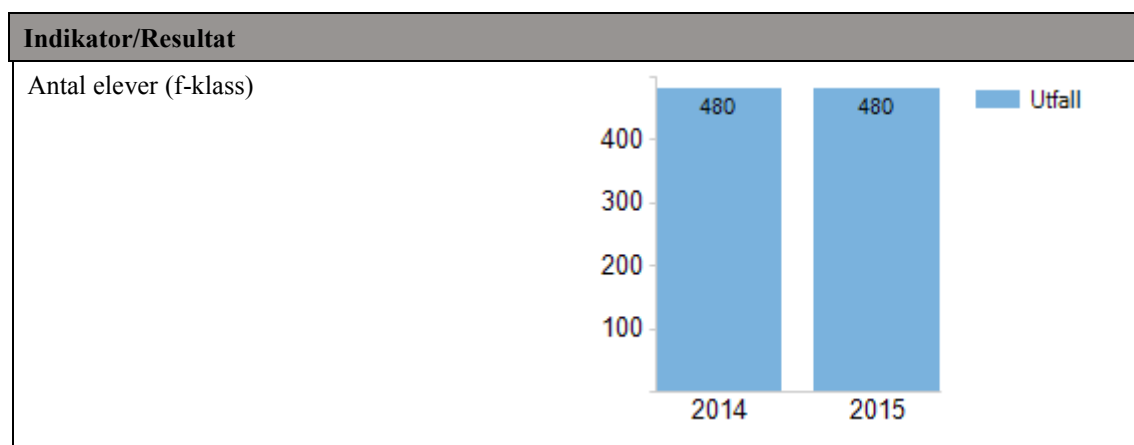
Det är rektor som beslutar om sin enhets inre organisation. Rektor ansvarar för att

fördela resurser efter elevernas förutsättningar och behov. För utbildningen ska det finnas de lokaler som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.² Endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen.³

I cirka hälften av skolornas rapporter om systematiskt kvalitetsarbete beskrivs förskoleklassens organisation och förutsättningar i viss mån. Verksamheten beskrivs generellt i andra hälften av redovisningarna och det är inte alltid tydligt om beskrivningen inkluderar förskoleklassen.

Gällande resursfördelning beskriver skolorna oftast hur många förskoleklasser som finns på skolan och antal lärare i förskoleklassen. En skola har beskrivit att förskoleklasserna har en extra resurslärare.

Överlag framkommer det inte i merparten av skolornas beskrivningar hur lokalerna påverkar organisationen av förskoleklassen. En skola bedömer att lokalerna fungerar väl för verksamheten och en annan skola lyfter fram att lokalerna är något begränsande för verksamheten i förskoleklassen.

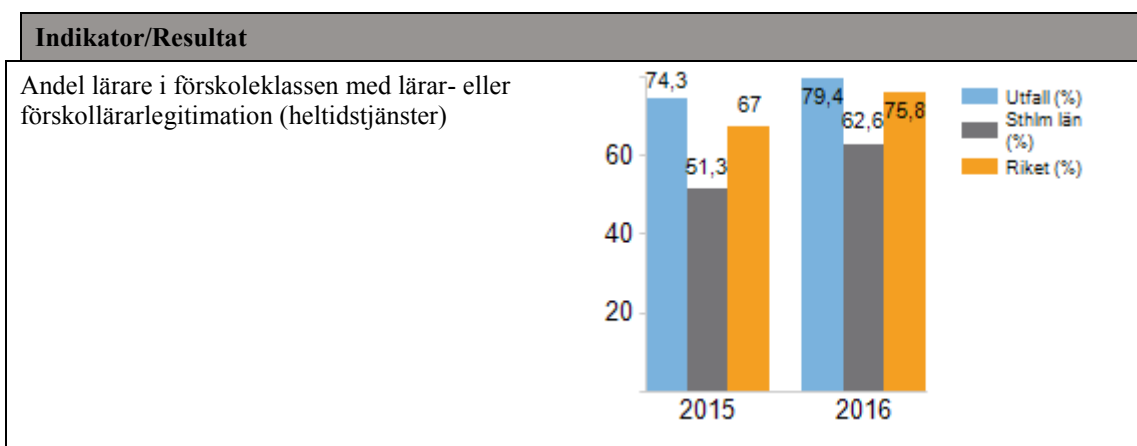

Diagrammet visar att antal elever i förskoleklass har legat konstant över de två åren i Värmdö kommun. Antal barn i förskoleklass varierar mellan skolorna från 24 till 86 år 2015.

Indikator/Resultat
----

² Skollagen 2 kap. 10 och 35 §§

³ Skollagen 2 kap. 13 §. Undantag för bestämmelsen finns i samma kapitel 17 och 18 §§ där de bl.a. görs undantag för lärare i modersmål.

Diagrammet visar att andelen lärare i förskoleklassen med lärar- eller förskollärlärolegitimation har ökat något 2016. Andelen ligger högre än Stockholms län och riket. Andelen varierar mellan skolornas förskoleklasser från 57 till 100 procent. I fem skolor uppgår andelen till 100 procent. Det är fyra skolor som höjt sin andel och två har sänkt 2016.

Analys utifrån området

I beskrivningarna framkommer främst hur rektor fördelar resurser utifrån antal förskoleklasser på skolan. Det framkommer det inte i merparten skolornas beskrivningar hur skolan fördelar resurser i förskoleklassen utifrån elevernas behov och förutsättningar. Frågan om resursfördelning till enheterna var mer allmänt hållen och tolkningen görs att huvudmannen behöver förtydliga frågorna till enheterna inom området.

Det är skillnader i förutsättningar mellan skolornas förskoleklasser. Värmdö kommun har en högre andel lärare i förskoleklassen med lärar- eller förskollärlärolegitimation jämför med Stockholms län och riket.

3.1.2 Kunskaper

Utbildningen inom skolväsendet ska bland annat främja alla barn och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.⁴ Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Särskilt under de tidiga skolåren har leken stor betydelse för att eleverna ska tillägna sig kunskaper.⁵

Förskoleklassen: Undervisningen syftar till att främja elevernas fantasi, inlevelse och förmåga att lära tillsammans med andra genom lek, rörelse och skapande genom estetiska uttrycksformer samt med ett utforskande och praktiskt arbetssätt.

Undervisningen ska ta tillvara elevernas nyfikenhet och ge dem möjlighet att utveckla sitt intresse för och sin förmåga att kommunicera med tal-och skriftspråk genom att ge dem möjligheter att läsa, lyssna, samt skriva olika typer av texter och händelser.

Undervisningen ska ta till vara elevernas nyfikenhet och ge dem möjlighet att utveckla sitt intresse för matematik och förståelse för hur matematik kan användas i olika situationer. Vidare ska undervisningen bidra till att utveckla elevernas intresse för

⁴ Skollagen 1 kap 4 §

⁵ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011

kunskaper om natur, teknik och samhälle genom att ge dem möjligheter att utforska, ställa frågor kring och samtala om företeelser och samband i omvärlden.⁶

Alla som arbetar i skolan ska ge stöd och stimulans till alla elever så att de utvecklas så långt som möjligt.⁷ Vidare säger skollagen att om skolan genom prov, uppgifter från lärare, elev eller vårdnadshavare upptäcker att en elev befaras inte kommer uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.⁸

Flertalet av skolornas beskrivningar om hur man arbetar med elevernas lust att lära visar att man använder sig av flera olika arbetssätt i förskoleklassen. Framförallt arbetar man med leken, verksamheten utgår från elevernas intressen, variation i aktiviteter och att de har ett positivt förhållningssätt till elevernas utveckling och lärande.

Flertalet av skolornas beskrivningar om hur man arbetar med det svenska språket visar att man använder sig av flera olika arbetssätt. Flertalet av skolorna lyfter fram att man arbetar utifrån Bornholmsmodellen. I övrigt lyfter man fram aktiviteter som högläsning, sagor och samtal och bokstavsarbete.

Flertalet av skolornas beskrivningar om hur man arbetar med matematiskt tänkande visar att man använder sig av flera olika arbetssätt. Flera av skolorna lyfter fram att man arbetar med vardagsmatematik, utomhusmatematik, man ramsräknar, använder olika slags läromedel i matematik geometriska former och sortering. I några av skolornas beskrivningar framkommer inte hur man arbetar med matematiska begrepp och resonemang för att lösa problem.

Flertalet av skolornas beskrivningar om hur man arbetar med de naturvetenskapliga-, tekniska-, samhällsvetenskapliga-, humanistiska- och estetiska kunskapsområdena visar att man använder sig av flera olika arbetssätt. Merparten av skolorna beskriver hur man arbetar med de estetiska uttrycksformerna. Många av skolorna använder sig av skogen och närmiljön i verksamheten. Förskoleklassernas arbete med att utveckla elevernas intresse för och kunskaper om natur och teknik behöver tydligare framkomma i skolornas beskrivningar.

Indikator/Resultat

⁶ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, del 3 förskoleklassen

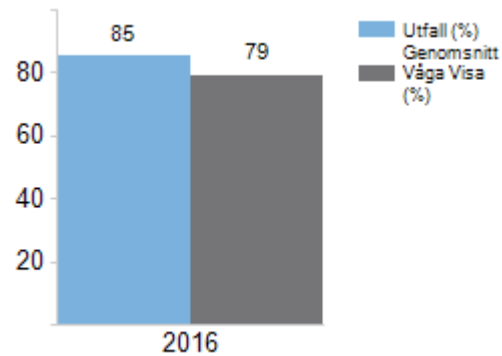
⁷ Skollagen 3 kap. 3 §

⁸ Skollagen 3 kap. 5a §

Indikator/Resultat

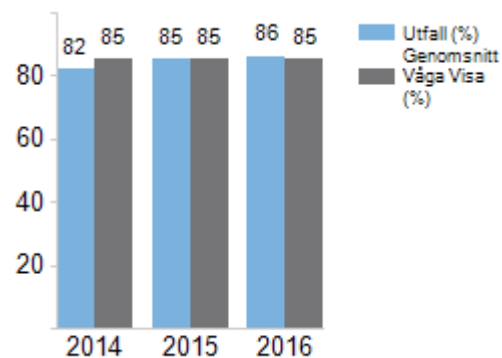
Skolan ger mig möjlighet att vara med och diskutera hur mitt barn stöds på bästa sätt (föräldrar f-klass)

Diagrammet visar att resultatet för Värmdö kommun är relativt högt och ligger över genomsnittet i VÅGA VISA. Påståendet är nytt. Det är en relativt hög andel som inte håller med påståendet i de förskoleklasser som har lägre resultat.

Indikator/Resultat

Mitt barn får det stöd och den hjälp som behövs (föräldrar f-klass)

Diagrammet visar att Värmdös resultat är relativt högt och har i princip legat på samma nivå över åren. Värmdös resultat ligger i princip på samma nivå som genomsnittet i VÅGA VISA-kommunerna. Resultaten varierar mellan skolorna från 72 till 91 procent. Den förskoleklass som har lägst resultat har en svarsfrekvens på 64 procent. Det är en relativt hög andel som angett vet ej i de förskoleklasser som har lägre resultat.

Analys utifrån området

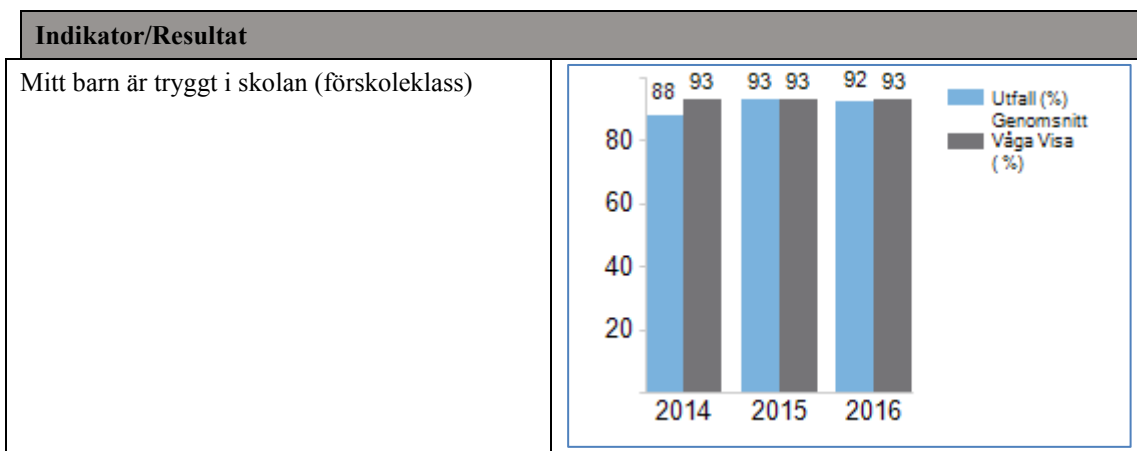
Det framkommer i skolornas beskrivningar att förskoleklasserna arbetar med varierande arbetsmetoder för att främja elevernas lust att lära, hur de arbetar med det svenska språket och med matematiskt tänkande och estetiska uttrycksformer. Förskoleklassernas arbete med att utveckla elevernas intresse för och kunskaper om natur och teknik behöver tydligare framkomma i skolornas beskrivningar.

Resultaten från kundundersökningen visar att föräldrarna i relativt hög grad anser att de är delaktiga i barnets stöd och att deras barn får hjälp och stöd i undervisningen.

3.1.3 Trygghet

Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever har en skolmiljö som genomsyras av trygghet och studiero. Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet och

de ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet⁹.

Diagrammet visar att Värmdö kommun har höga resultat som i princip legat på samma nivå över en treårsperiod. Värmdö kommun ligger i princip lika som genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna. Resultatet 2016 varierar mellan 100 procent till 75 procent.

Flertalet av grundskolorna beskriver generellt att de arbetar på ett medvetet sätt med att skapa trygghet för eleverna i förskoleklassen genom att pedagogerna har ett medvetet förhållningssätt och de är närvarande, de beskriver dock inte detta arbete konkret.

De flesta av grundskolorna beskriver att de har trygghetsteam som arbetar aktivt, de utför trygghetsenkäter samt utför trygghetsvandringar/promenader för att säkerställa trygghet hos eleverna. Skolorna arbetar aktivt med likabehandlingsplanen genom att den revideras varje år samt förankras hos personalen, elever och vårdnadshavare.

Några av grundskolorna beskriver ett arbete i förskoleklassen där de arbetar med gruppstärkande övningar och lekar för att arbeta ihop en samhörighet och gruppkänsla.

Kränkande behandling

Bestämmelser i diskrimineringslagen och skollagen reglerar arbetet att motverka diskriminering och kränkande behandling. De ställer krav på att verksamheterna bedriver ett målinriktat arbete för att främja barns och elevers lika rättigheter och möjligheter samt för att förebygga och förhindra trakasserier och kränkande behandling.

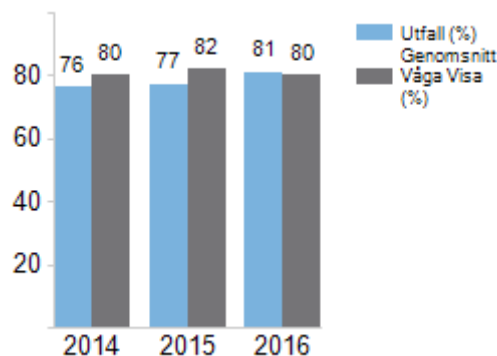
En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Anmälningsskyldigheten gäller på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567).¹⁰

⁹ Skollagen 5 kap.

¹⁰ Skollagen 6 kap. 10 §

Indikator/Resultat

Skolan arbetar medvetet mot kränkande handlingar som t ex mobbning (förskoleklass)

Diagrammet visar att Värmdö kommuns resultat varierat något under en treårsperiod. Värmdös resultat ligger i princip lika som genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna. Resultatet 2016 varierar mellan 68 till 92 procent.

Analys utifrån området

När det gäller skolornas arbete mot kränkande behandling beskrivs det generellt genom ett arbete med värdegrundsfrågor, trygghet, temaveckor, gruppstärkande övningar och lekar samt ett arbete med likabehandlingsplanen.

Majoriteten av skolorna beskriver inte specifikt arbetet mot kränkande behandling.

En grundskola beskriver att det finns en kurator som arbetar i årskurs F-5 med att utreda anmälningar om kränkande behandling. Vidare beskriver en grundskola att pedagogerna behöver arbeta vidare med att hitta ett förhållningssätt och rutiner för att agera och motverka av kränkningar. En grundskola beskriver att de har bestämt att de ska arbeta aktivt på att främja likabehandling och att motverka kränkande behandling.

3.1.4 Särskilt stöd och systematiskt kvalitetsarbete

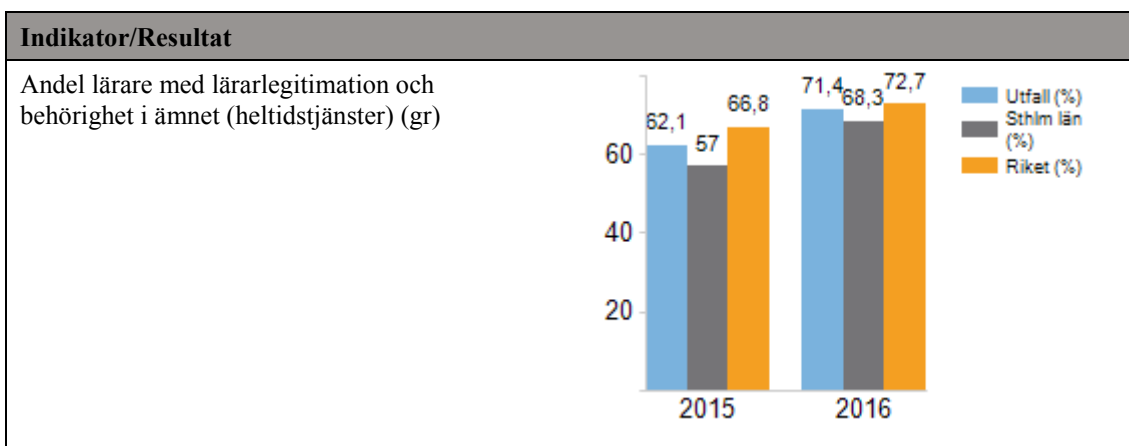
Det framkommer inte särskilt i skolornas beskrivningar hur man arbetar med särskilt stöd och systematiskt kvalitetsarbete i förskoleklassen till skillnad från grundskolan. Se nedan under avsnitt grundskolan för hur skolan arbetar inom områdena.

4. Grundskolan

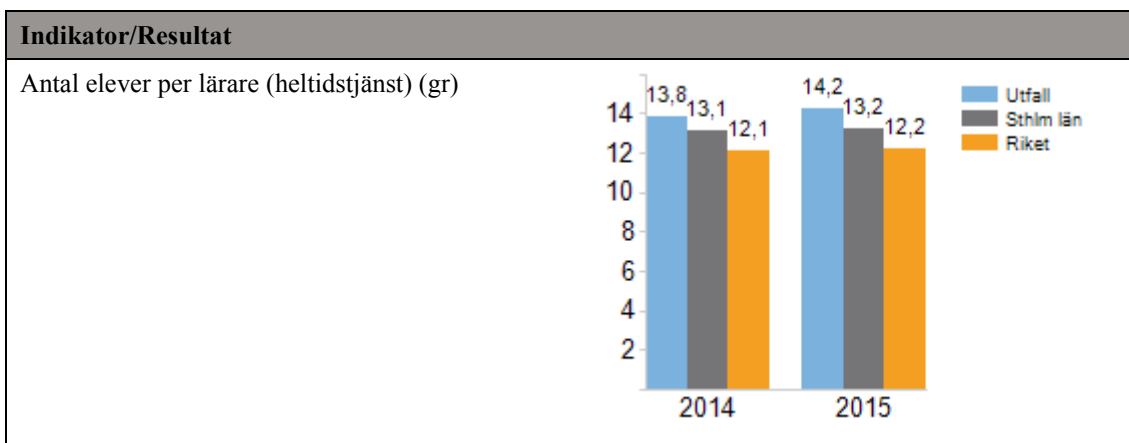
4.1 Områden

4.1.1 Förutsättningar och organisation

Det är rektor som beslutar om sin enhets inre organisation. Rektor ansvarar för att fördela resurser efter elevernas förutsättningar och behov. För utbildningen ska det finnas de lokaler som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.¹¹ Endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen.¹²

Diagrammet visar att andel lärare med lärarlegitimation och behörighet i ämnet har ökat 2016 jämfört med 2015. Året 2016 ligger Värmdö något över genomsnittet i Stockholms län och i princip på samma nivå som riket. Andelen varierar mellan skolorna från 64 till 83 procent. Samtliga skolor har höjt sin andel 2016.

Diagrammet visar att det är fler elever per lärare 2015 jämfört med 2014. Värmdö resultat är högre än genomsnittet i både Stockholms län och riket. Antal elever per lärare varierar mellan skolorna från 11,6 till 20. Det är tre skolor som sänkt sin lärartäthet

¹¹ Skollagen 2 kap. 10 och 35 §§

¹² Skollagen 2 kap. 13 §. Undantag för bestämmelsen finns i samma kapitel 17 och 18 §§ där de bl.a. görs undantag för lärare i modersmål.

2016.

Analys utifrån området

I beskrivningarna framkommer främst hur rektor fördelar resurser utifrån antal klasser på skolan. Det framkommer inte i merparten skolornas beskrivningar hur skolan fördelar resurser utifrån elevernas behov och förutsättningar. Frågan om resursfördelning till enheterna var mer allmänt hållen och tolkningen görs att huvudmannen behöver förtydliga frågorna till enheterna inom området.

Det är skillnader i förutsättningar mellan skolorna. I relation till Stockholms län har Värmdö kommun en högre andel lärare med lärarlegitimation och behörighet i ämnet och ligger i princip på samma nivå som riket. Lärartätheten är lägre i Värmdö kommun än både Stockholms län och riket.

4.1.2 Kunskaper

Utbildningen inom skolväsendet ska bland annat främja alla barn och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.¹³ Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Särskilt under de tidiga skolåren har leken stor betydelse för att eleverna ska tillägna sig kunskaper.¹⁴

Alla som arbetar i skolan ska ge stöd och stimulans till alla elever så att de utvecklas så långt som möjligt.¹⁵ Läraren ska utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära. Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Läraren ska fortlöpande ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna, samverka med vårdnadshavare och informera om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling.¹⁶

Vidare säger skollagen att om skolan genom prov, uppgifter från lärare, elev eller vårdnadshavare upptäcker att en elev befaras inte kommer uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.¹⁷

Avsnittet inleds med redogörelse av resultat från kundundersökningen och som följs av elevresultat. Under diagrammen redogörs för skolornas beskrivningar av verksamheten.

Indikator/Resultat

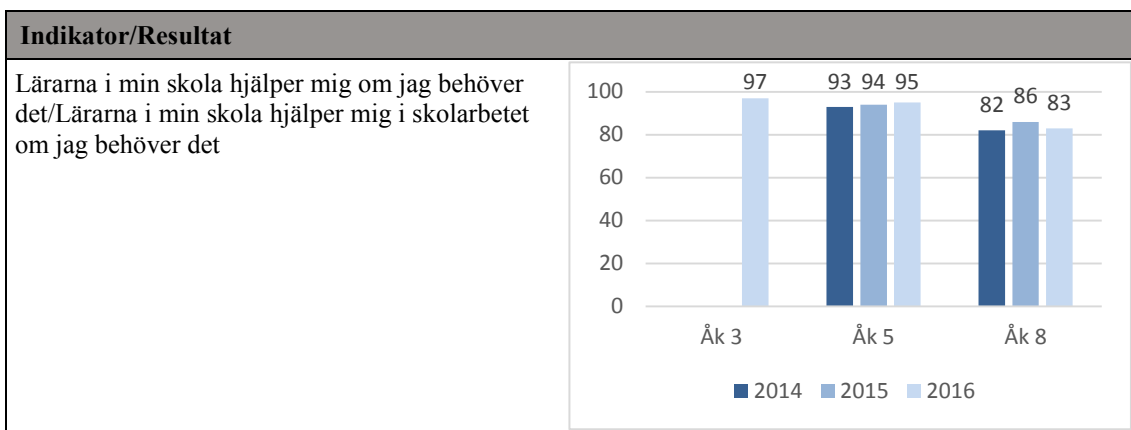
¹³ Skollagen 1 kap 4 §

¹⁴ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011

¹⁵ Skollagen 3 kap. 3 §

¹⁶ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011

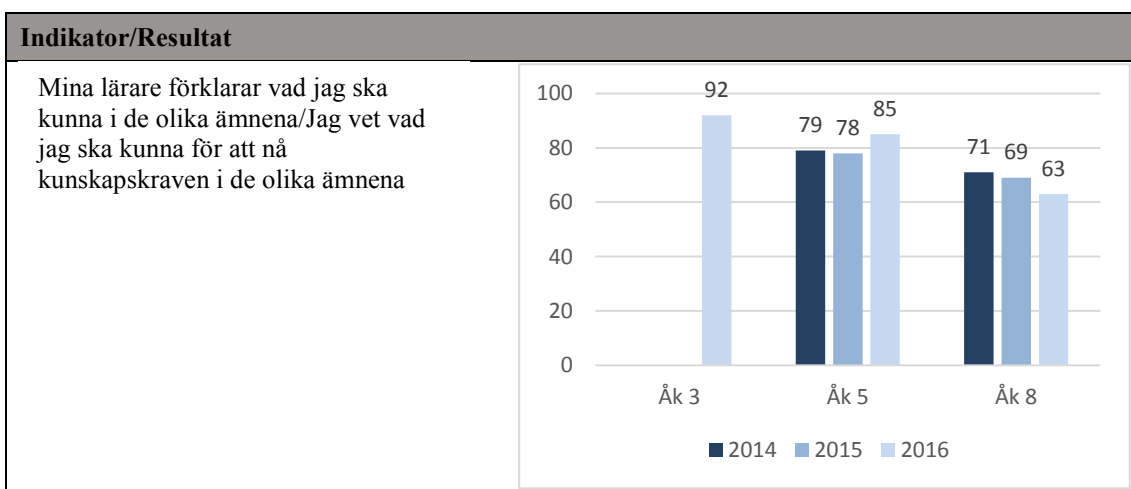
¹⁷ Skollagen 3 kap. 5a §

Diagrammet visar att elever i årskurs 3 och 5 i högre grad håller med påståendet jämfört med elever i årskurs 8. Resultaten har i princip legat på samma nivå över de tre åren.

Värmdö kommuns resultat ligger i princip på samma nivå som genomsnittet i VÅGA VISA-kommunerna år 2016 för elever i årskurs 3 och 8 och för elever i årskurs 5 något över. Resultatspridningen mellan skolorna i årskurs 3 och 5 är 14 procentenheter och i årskurs 8 är det 19 procentenheter.

I flertalet av skolornas beskrivningar framkommer en mer generell beskrivning av att man individanpassar med stöd och utmaningar i undervisningen.

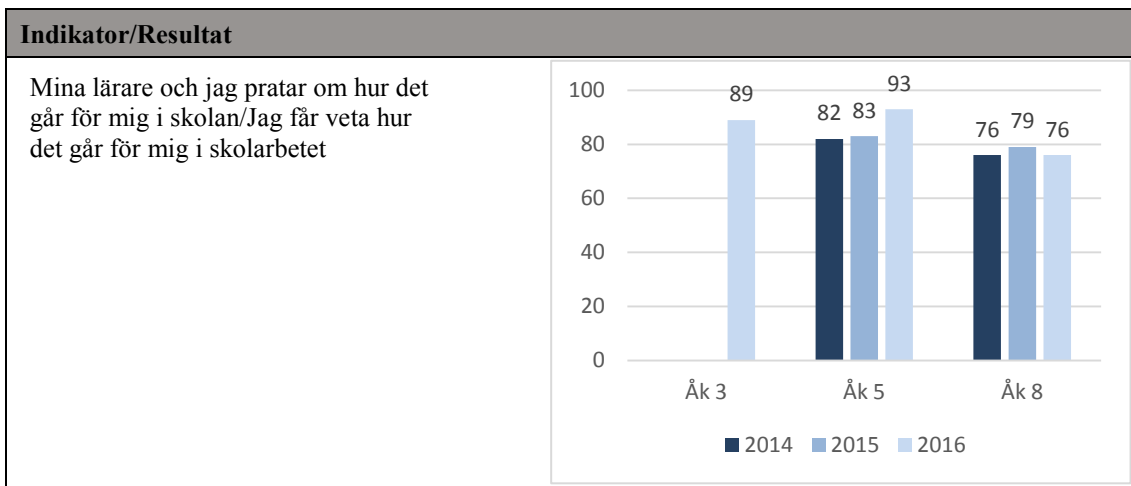

Diagrammet visar att elever i årskurs 3 har högst resultat och elever i årskurs 8 lägst. Resultaten har ökat något i årskurs 5 och sjunkit något i årskurs 8. I årskurs 5 är det fyra skolor som höjt sina resultat och i årskurs 8 är det tre som sänkt resultaten.

Värmdös resultat ligger över genomsnittet i VÅGA VISA-kommunerna i årskurs 5, ligger lika i årskurs 3 och något under i årskurs 8. Resultatspridningen varierar något mellan svarsgrupperna och är lägst i årskurs 5 (18 procentenheter) och högst i årskurs 8 (23 procentenheter). I årskurs 8 varierar resultaten i skolorna från 47 till 70 procent som håller med påståendet. Det är en hög andel som angivit att de inte håller med påståendet i årskurs 8.

I några av skolornas beskrivningar framkommer att man informerar eleverna via Schoolsoft, att man kontinuerligt informerar i samband med lektionerna samt på

utvecklingssamtalen. Två av skolorna har inte beskrivit hur man informerar om kunskapskraven.

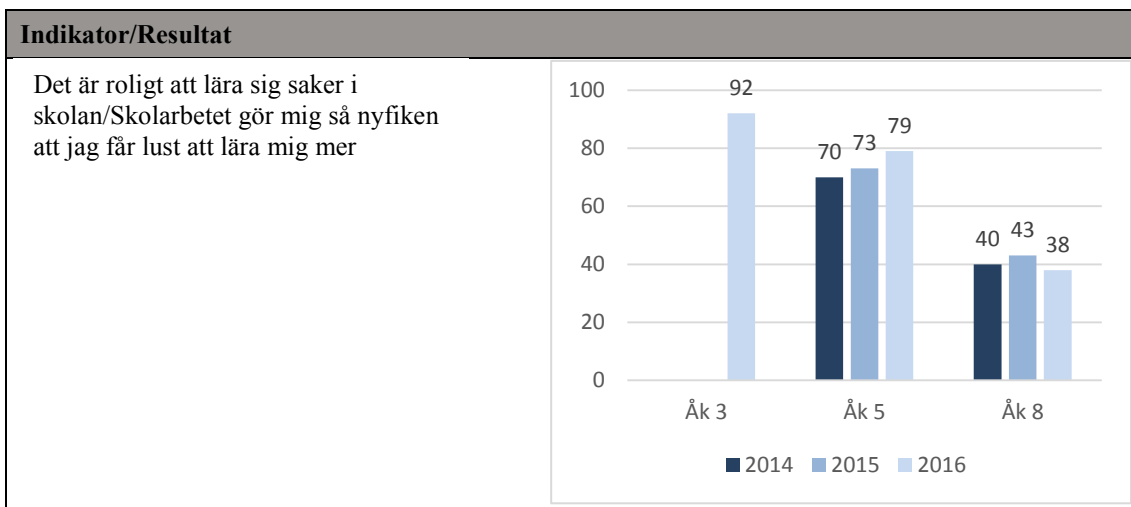

Diagrammet visar att resultaten 2016 för elever i årskurs 3 och 5 ligger högst och lägst i årskurs 8. Resultaten för elever årskurs 5 har ökat över åren. I årskurs 5 har resultaten per skola både ökat respektive sjunkit.

Värmdös resultat 2016 ligger i princip på samma nivå som genomsnittet i VÅGA VISA-kommunerna för elever i årskurs 3 och 8 och ligger över för elever i årskurs 5.

Resultatspridningen mellan skolorna är lägst i årskurs 5 (21 procentenheter) och högst i årskurs 3 (23 procentenheter). De är en hög andel elever i årskurs 3 och 8 som inte håller med påståendet.

Flera av skolorna beskriver att man arbetar med muntlig formativ bedömning, man lyfter elevens utveckling på utvecklingssamtalen, bedömningar finns i Schoolsoft samt i skriftliga omdömen och betyg. En skola har inte beskrivit hur man arbetar med att informera eleven om hur hen ligger till.

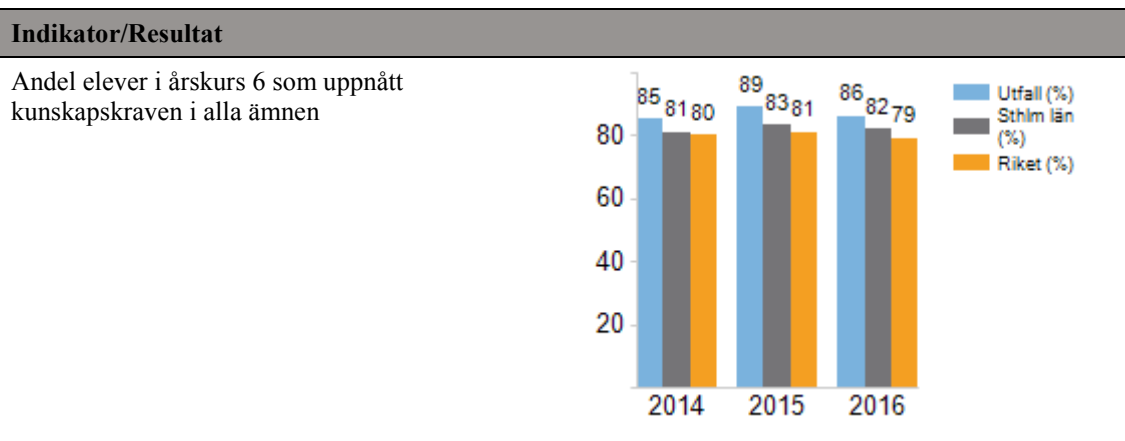

Diagrammet visar att högst resultat har elever i årskurs 3 och lägst i årskurs 8. Resultaten i årskurs 5 har ökat över åren. Det är främst tre skolor som har ökat sina resultat i årskurs 5.

Resultaten för elever i årskurs 5 ligger över genomsnittet i VÅGA VISA-kommunerna, årskurs 3 i princip på samma nivå och under i årskurs 8. Resultatspridningen mellan skolorna är lägst i årskurs 5 (14 procentenheter) och högst i årskurs 3 (21 procentenheter). I årskurs 8 varierar resultaten mellan skolorna från 24 till 44 procent som håller med påståendet. Det är en hög andel som inte håller med påståendet i årskurs 8.

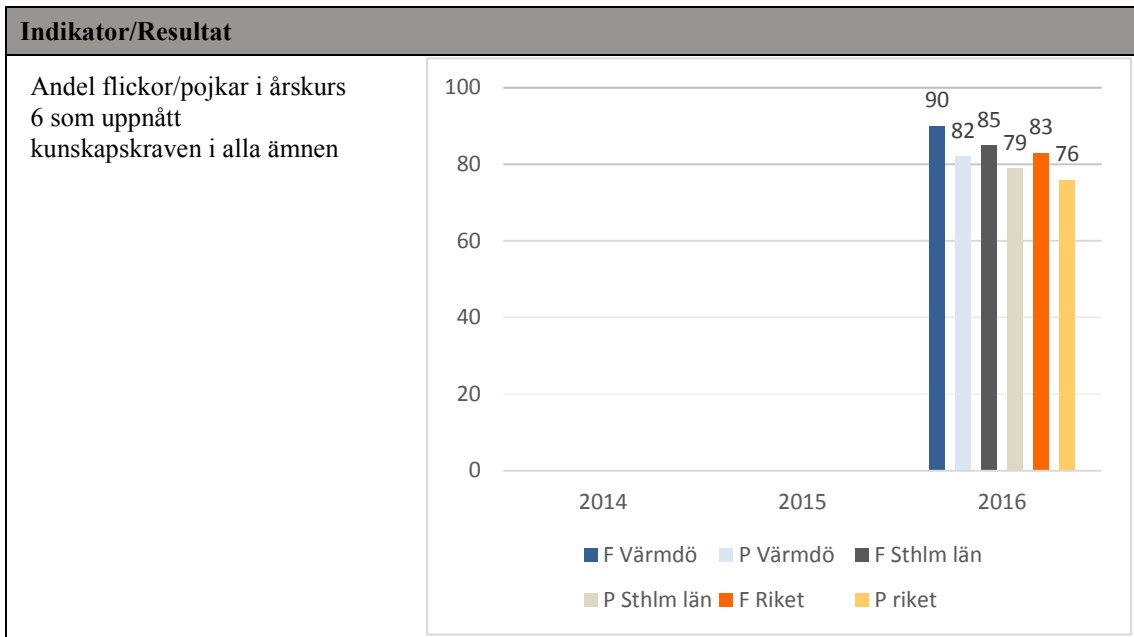
I cirka hälften av skolornas beskrivningar framkommer det hur de arbetar med elevernas lust att lära. Beskrivningarnas omfattning och aktiviteternas innehåll varierar mellan skolorna. De flesta av skolorna som beskrivit hur de arbetar lyfter fram elevinflytande och ett par skolor lyfter fram positiv feedback. Det framkommer inte i merparten av skolornas beskrivningar hur man arbetar med ett lekfullt lärande. En skola beskriver att man arbetar med att stimulera eleverna kreativitet och nyfikenhet. På några skolor saknas beskrivningar helt.

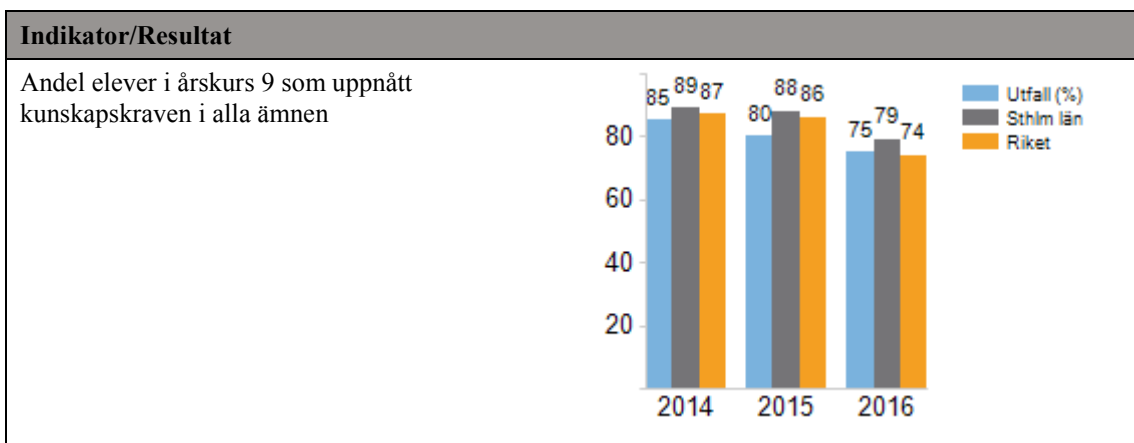
Diagrammet visar att resultaten har varierat något över åren. Resultatet 2016 ligger högre jämfört med Stockholms län och riket. Andelen varierar mellan skolorna från 64 till 100 procent.

Indikator/Resultat

Diagrammet visar att resultaten skiljer sig åt mellan flickor och pojkar. Andelen flickor som uppnått kunskapskraven är högre. Resultatskillnaden är något högre än Stockholms län och riket. Skillnaderna i resultat mellan skolorna varierar för merparten av skolorna från 0 till 14 procentenheter. En skola sticker ut med en resultatskillnad mellan flickor och pojkar på 29 procentenheter.

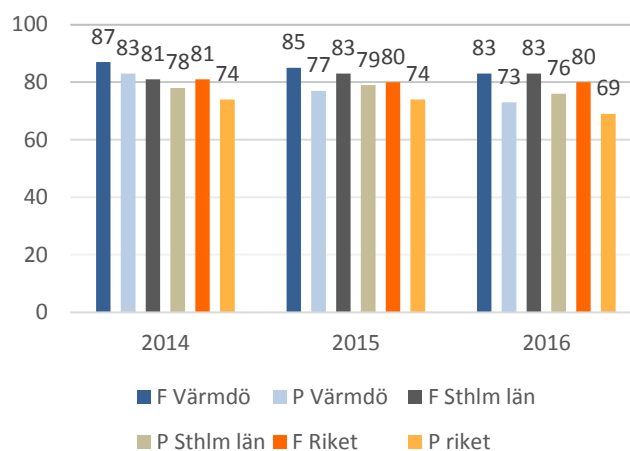
Diagrammet visar att resultaten för Värmdö har sjunkit något över åren. Värmdös resultat ligger under genomsnittet i Stockholms län och i princip på samma nivå som riket år 2016.

Resultaten varierar mellan skolorna från 53 till 87 procent år 2016. Det är tre av skolorna där resultaten sjunkit 2015 och 2016. Värmdö totalresultat 2016 exklusive nyinvandrade elever är 80 procent.

Indikator/Resultat

Indikator/Resultat

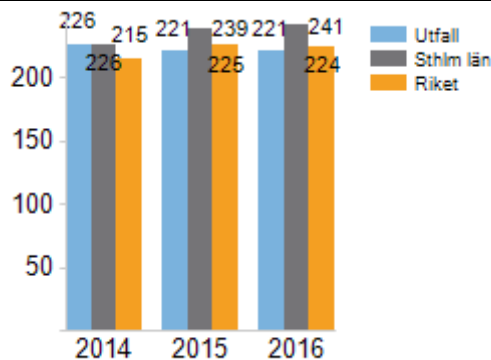
Andel flickor/pojkar i årskurs 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen

Diagrammet visar att andelen flickor som uppnått kunskapskraven är högre än andelen pojkar. Skillnaden i resultat mellan flickor och pojkar har ökat över åren i Värmdö kommun. Skillnaden i resultat mellan flickor och pojkar är något högre än Stockholms län och i princip på samma nivå som riket 2016. Skillnaden mellan flickor och pojkar varierar mellan merparten av skolorna från 2 till 10 procent där andelen flickor som uppnått kunskapskraven är högre än andelen pojkar. Skillnaden mellan flickor och pojkar särskiljer i en skola med en differens på 30 procentenheter. Pojkarnas resultat i en skola ligger något över flickornas 2016.

Indikator/Resultat

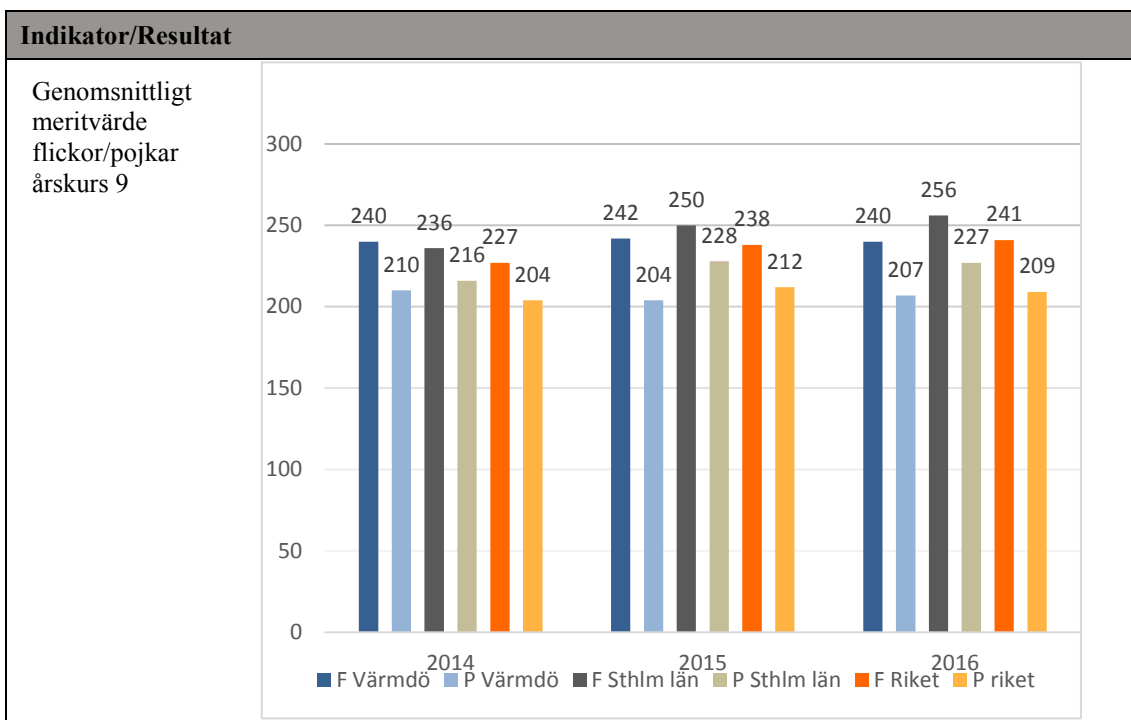
Genomsnittligt meritvärde årskurs 9

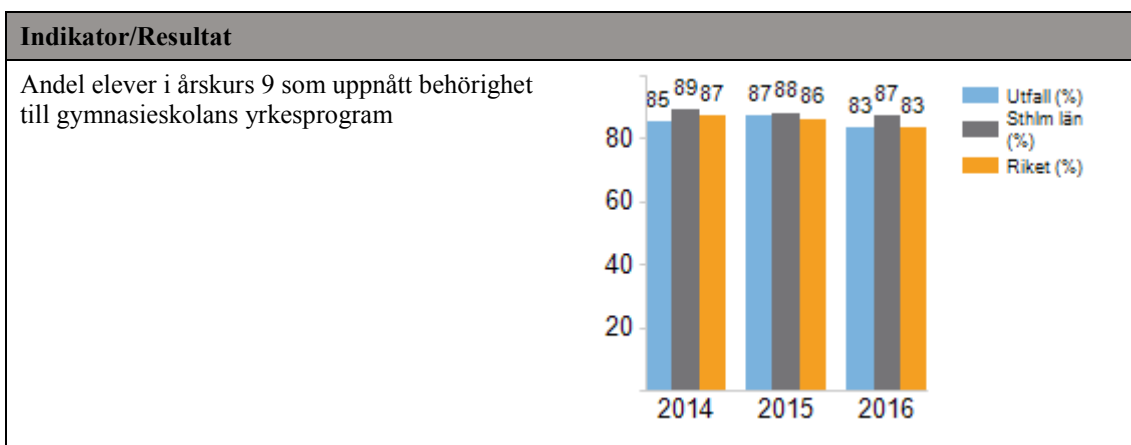
Diagrammet visar att resultatet för Värmdö har sjunkit något över åren. Värmdös resultat 2016 ligger under både genomsnittet i Stockholms län och riket. Resultaten varierar mellan merparten av skolorna från 225 till 253.

Värmdös totalresultat exklusive nyinvandrade elever är 234 vilket är under genomsnittet för Stockholms kommun (249) men på samma nivå som riket.

Indikator/Resultat

Diagrammet visar att flickors genomsnittliga meritvärde ligger över pojkarnas. Skillnaderna mellan flickor och pojkar har varierat något över åren. Skillnaden mellan pojkar och flickor i Värmdö kommun är något högre än i Stockholms län och ligger i princip på samma nivå som riket. Skillnaden mellan flickor och pojkar i Värmdö kommuns skolor 2016 varierar mellan 6 till 80 poäng. Generellt ligger flickornas resultat över pojkarnas. Pojkarnas resultat i en skola ligger något över flickornas 2016.

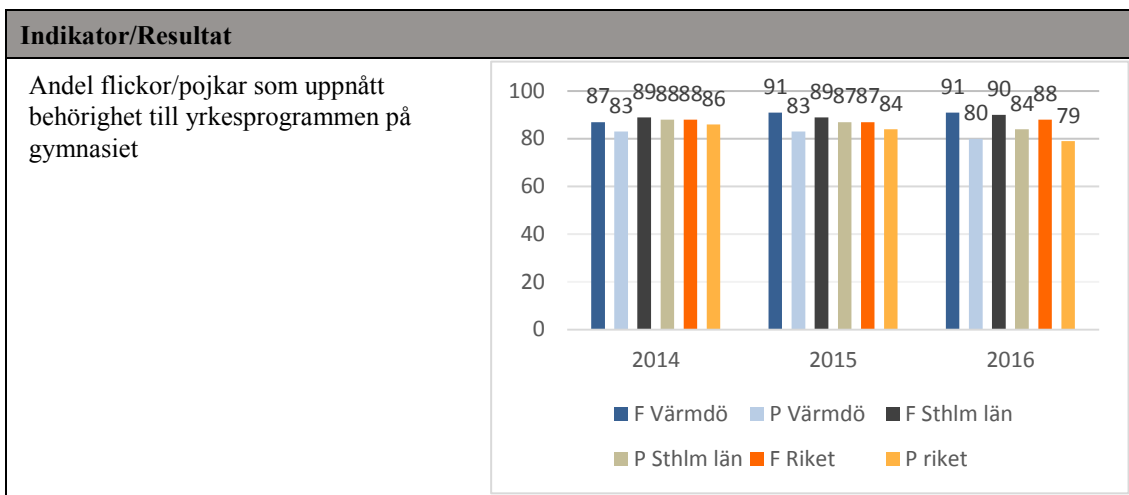

Diagrammet visar att resultatet har varierat något i Värmdö över åren. Värmdös resultat ligger under genomsnittet i Stockholms län och lika med riket 2016.

Andelen behöriga elever varierar mellan skolorna från 60 till 100 procent.

Värmdös totalresultat exklusive nyinvandrade är 90 procent vilket är något under genomsnittet i Stockholms län (93) och ligger på samma nivå som riket.

För de övriga programmen var andelen behöriga elever 2016: estetiska (82), naturvetenskapliga och tekniska (81) samt ekonomi, humanistiska och samhällsvetenskap (79).

Diagrammet visar att flickor i Värmdö i högre grad är behöriga till yrkesprogrammen än pojkar över de tre åren. Skillnaderna mellan flickor och pojkar har ökat över åren. Skillnaderna mellan flickor och pojkar i Värmdö är något större än Stockholms län och riket.

I två skolor är 100 procent av flickorna och pojkarna behöriga. I en skola är det stora skillnader mellan flickor (79 procent behöriga) och pojkar (49 procent behöriga). I en skola ligger pojkarnas behörighet något över flickorna och i en skola saknas resultat för flickorna.

För de övriga programmen var skillnaden mellan flickor och pojkar 2016: estetiska (3 procentenheter), naturvetenskapliga och tekniska (15 procentenheter) samt ekonomi, humanistiska och samhällsvetenskap (14 procentenheter).¹⁸

Analys utifrån området

Undersökningar har visat hur elevernas motivation och intresse har betydelse för deras prestation i ett ämne. De utvalda indikatorerna från kundundersökningen har betydelse för elevernas studiemotivation.¹⁹ Generellt så är elevsvaren i årskurs 3 högst och lägst i årskurs 8. Överlag är resultaten höga i årskurs 3. Flera av elevsvaren i årskurs 5 har ökat över åren. Överlag ligger resultaten för elever i årskurs 5 över genomsnittet i VÅGA VISA- kommunerna.

Eleverna anser i hög eller relativt hög grad att de får hjälp och stöd och att de får återkoppling om hur de ligger till kunskapsmässigt i årskurs 3 och 5. Eleverna i årskurs 8 anser i förhållandevis låg grad att de känner till kunskapskraven och att de upplever att skolarbetet gör de så nyfikna så att de får lust att lära sig mer. Uppföljningen visar att resultaten i kundundersökningen varierar mellan skolorna.

Andel elever som uppnått kunskapskraven i årskurs 6 är relativt högt i relation till

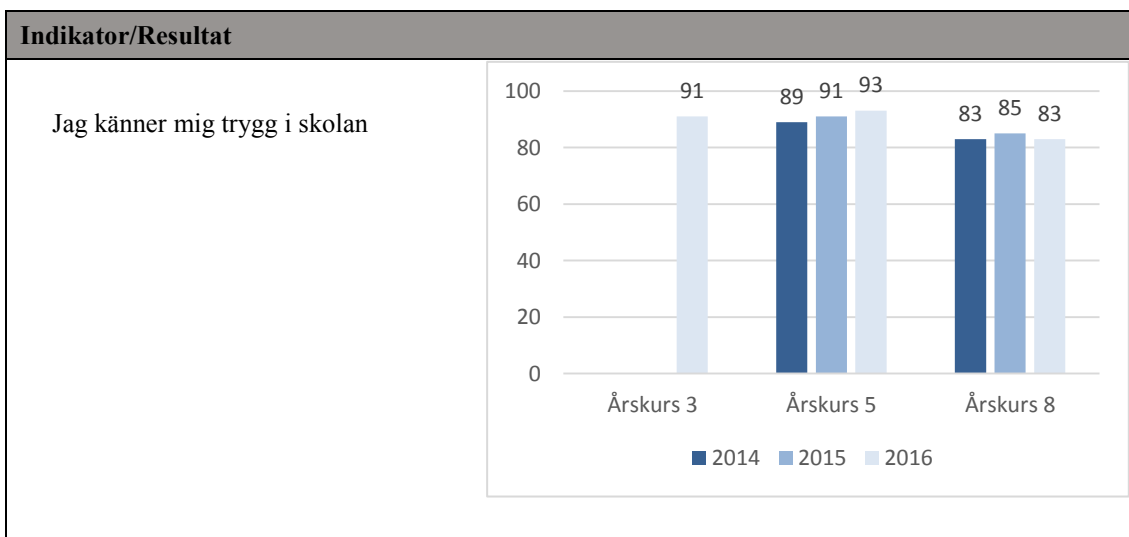
¹⁸ Flickornas resultat ligger över pojkarnas.

¹⁹ Öppna Jämförelser Grundskola 2013 – hur motiverar skolan eleverna? SKL

Stockholms län och riket. Andelen är lägre i årskurs 9 jämfört med årskurs 6 och ligger under Stockholms län och lika med riket. I årskurs 9 har även andelen som uppnått kunskapskraven sjunkit de två senaste åren och ligger lika med riket men under Stockholms län. Det genomsnittliga meritvärdet har legat stabilt över de senaste tre åren och ligger lika med riket men lägre än Stockholms län. Behörighet till yrkesprogram har legat stabilt över de tre åren och andelen i Värmdö skiljer sig i princip inte från genomsnittet i Stockholms län och riket. Samtliga resultat varierar mellan skolorna.

Det är generellt skillnad mellan pojkar och flickors resultat på kommunnivå. Storleken på skillnaden mellan flickor och pojkar varierar mellan skolorna.

4.1.3 Trygghet

Diagrammet 2016 för årskurs 3 varierar mellan 100 procent till 80 procent. Värmdö kommun ligger i princip lika som genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna.

Diagrammet för årskurs 5 visar att Värmdö kommun har höga resultat som i princip legat på samma nivå över en treårsperiod. Värmdö kommun ligger något högre än genomsnittet i VÅGA VISA. Resultatet 2016 varierar mellan 99 procent till 87 procent.

Diagrammet för årskurs 8 visar att Värmdö kommuns resultat i princip legat på samma nivå över en treårsperiod. Värmdö kommun ligger något under genomsnittet i VÅGA VISA kommunernas resultat. Resultatet 2016 varierar mellan 80 till 93 procent. En skola sticker ut där 69 procent håller med i påståendet.

Ett par grundskolor beskriver att de arbetar med värdegrundsfrågor med olika tema för att skapa trygghet hos eleverna samt med att stärka arbetsron.

Pedagogerna uppmärksammar barnen, genom att de säger deras namn. Det finns rastvärdar ute tillsammans med eleverna, som har till uppgift att vara aktiva och närvarande, det bedrivs fadderverksamhet och det finns kamratstödjare.

Ett par grundskolor beskriver att de arbetar med närvarande vuxna, och att personal är schemalagda. En grundskola beskriver att de arbetar med mentorer och mentorskap där

värdegrund arbetas med tillsammans med mentorseven. Pedagoger arbetar med trivselfrågor tillsammans med eleverna.

Flertalet skolor beskriver att de arbetar aktivt med trygghetsteam, de utför trygghetsenkäter samt har trygghetsvandringar/promenader för att säkerställa trygghet hos eleverna. Vidare beskrivs att det finns elevråd/klassråd som arbetar med att ta fram ordningsregler i samverkan med elever och personal.

Flertalet av grundskolorna beskriver generellt att de arbetar på ett medvetet sätt med att skapa trygghet för eleverna genom att pedagogerna har ett medvetet förhållningssätt och de är närvarande, men det beskrivs inte konkret.

Ett flertal av grundskolorna beskriver att de aktivt arbetar med att revidera likabehandlingsplanen samt förankring av denna hos elever, vårdnadshavare samt personal. En grundskola beskriver en skapande verksamhet, där elever kan träna sina olika färdigheter och förmågor kring samarbetsförmåga för att stärka elevens självförtroende, tillit till sin förmåga samt ett jämställdhetsarbete.

Majoriteten av grundskolorna beskriver ett arbete där pedagogerna arbetar med elevernas delaktighet.

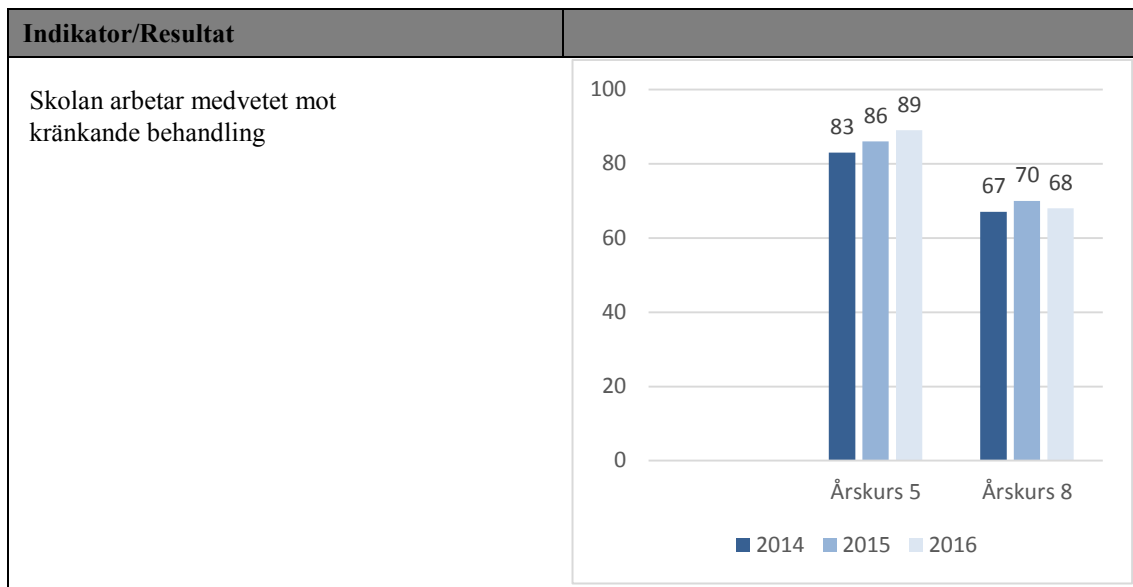
Kränkande behandling

Bestämmelser i diskrimineringslagen och skollagen reglerar arbetet att motverka diskriminering och kränkande behandling. De ställer krav på att verksamheterna bedriver ett målinriktat arbete för att främja barns och elevers lika rättigheter och möjligheter samt för att förebygga och förhindra trakasserier och kränkande behandling.

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Anmälningsskyldigheten gäller på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567).²⁰

---

²⁰ Skollagen 6 kap. 10 §

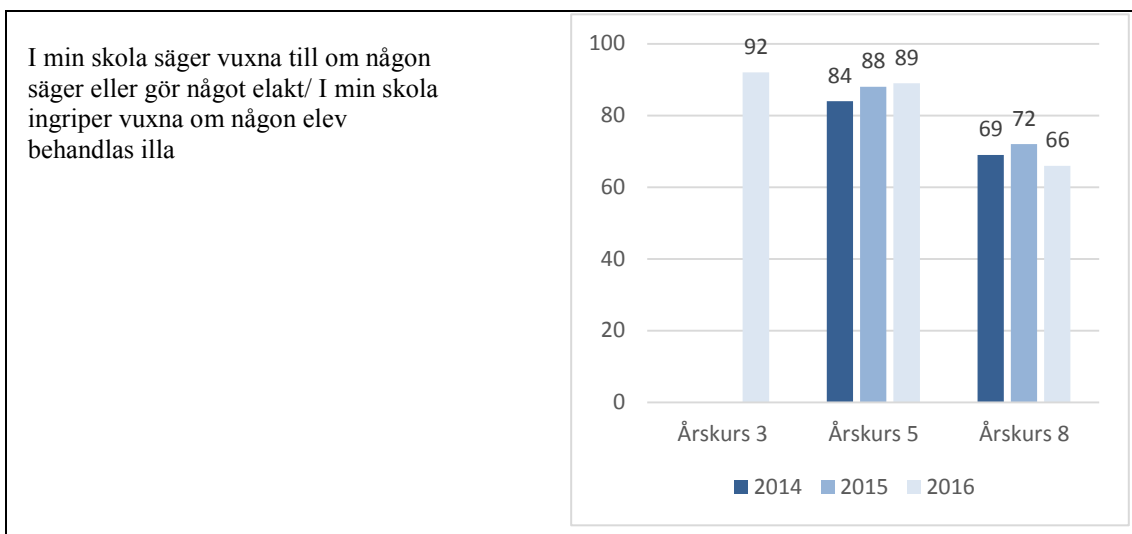

Diagrammet visar att årskurs 5 och 8 i Värmdö kommuns resultat varierar något under en treårsperiod. Värmdös resultat i årskurs 5 ligger något över genomsnittet i VÅGA VISA kommunernas resultat och i årskurs 8 ligger Värmdö kommun under genomsnittet. Resultatspridningen är i årskurs 5 – 22 procentenheter och i årskurs 8 – 14 procentenheter.

Majoriteten av grundskolorna beskriver inte specifikt arbetet mot kränkande behandling i årskurs 5 och 8. Arbetet benämns mer generellt i form av hur grundskolorna arbetar med värdegrundsfrågor, trygghet, temaveckor, gruppstärkande övningar och lekar samt ett arbete med likabehandlingsplaner.

En grundskola beskriver att det finns en kurator som arbetar i årskurs F-5 och en i årskurs 6-9 med att utreda anmälningar om kränkande behandling. En grundskola beskriver att de har bestämt att de ska arbeta aktivt på att främja likabehandling och att motverka kränkande behandling. En grundskola har beskrivit att i årskurs 8 arbetat med gruppstärkande övningar. En grundskola beskriver att det i årskurs 8 förekommit kränkningar på sociala medier och att de påbörjat ett värdegrundsarbete samt ett samarbete med vårdnadshavare och andra myndigheter.

Indikator/Resultat	
--------------------	--

Diagrammet visar att elever i årskurs 3 och 5 i högre grad håller med påståendet jämfört med elever i årskurs 8. Värmdö kommun ligger lika som resultatet i VÅGA VISA kommunerna i årskurs 3 i årskurs 5 ligger Värmdö högre och i årskurs 8 ligger Värmdö kommun under genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna.

Resultatspridningen mellan skolorna i årskurs 3 är 27 procentenheter, årskurs 5 är 13 procentenheter och i årskurs 8 är 9 procentenheter.

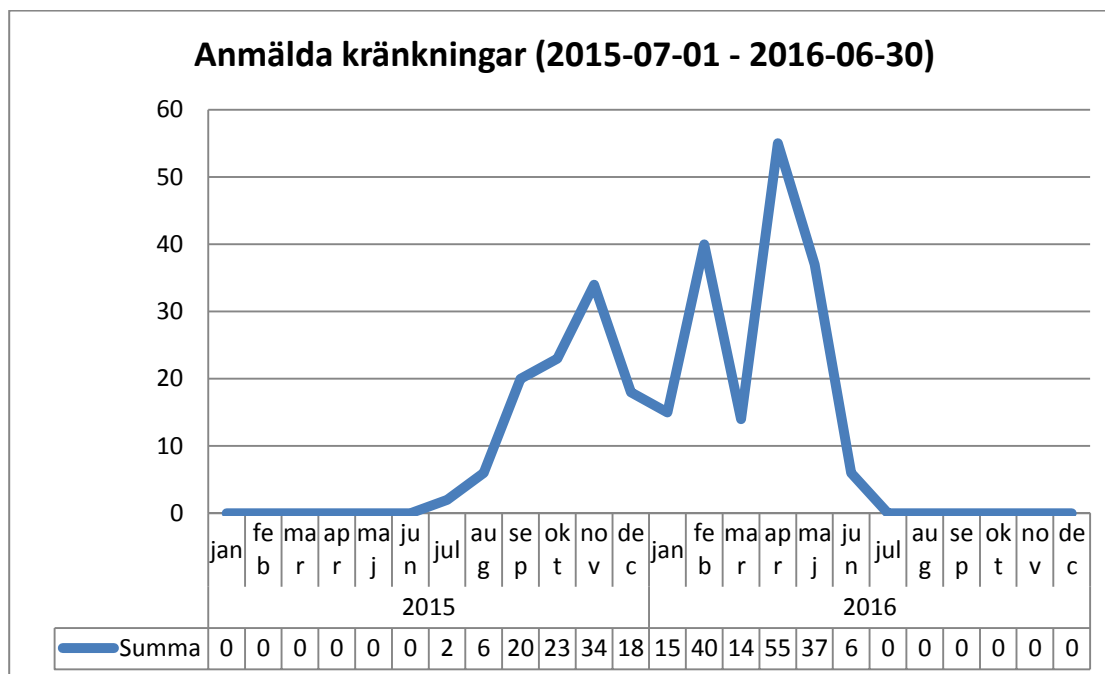
I min skola säger vuxna till om någon säger eller gör något elakt/ I min skola ingriper vuxna om någon elev behandlas illa.

Generellt beskriver grundskolorna att de arbetar aktivt med att ha vuxna nära och tillgängliga, personaltäthet, rastvärdar och kamratstödjare som arbetar för en god miljö.

Anmälan om kränkningar

Grundskolorna har gjort 262 anmälningar om kränkningar till huvudmannen under läsåret 2015/16. Antalet grundskoleelever var under läsåret ca 4500.

Diagrammet visar hur antalet anmälningar om kränkande behandling fördelar sig över läsåret 2015/16. Flest anmälningar gjordes i april månad. Antal och andel anmälningar varierar mellan skolorna. De är främst i årskurserna 2-4 där flest kränkande händelser förekommer. Flest kränkande händelser förekommer på skolgården och under rasten. Flertalet anmälningar gäller kränkningar mellan elever.

Enligt riktlinjerna för kränkande behandling ska central förvaltning att följa upp anmälningar om kränkande behandling till huvudmannen. I uppföljningen ingår att följa upp utredning och åtgärder som genomförts i samband med anmälningarna. I uppföljningen 2016 konstateras att utredningarna i skolorna behöver utvecklas. Koppling mellan anmälan och utredning behöver tydliggöras. Vidare visar uppföljningen att antalet anmälningar har ökat. Uppföljningen visar att införandet av det digitala systemet för anmälningar till huvudmannen och genomförd kompetensutveckling om skyldigheten att anmäla har underlättat för skolorna att anmäla och att medvetenheten om anmälningskyldigheten har ökat.

Analys utifrån området

Utifrån kraven på området görs bedömningen att grundskolorna utförligare behöver beskriva sitt arbete på området. Huvudmannen behöver fördjupa och förtydliga frågeställningarna framöver så att skolorna gör en djupare analys och beskriver området trygghet närmare.

Resultaten i kundundersökningen visar att Värmdö kommun har bra resultat i förskoleklassen, årkurs 3 och 5. Årskurs 8 sticker ut med sämre resultat än både tidigare år och i jämförelse med VÅGA VISA-kommunerna.

Generellt analyserar inte grundskolorna resultatet i kundundersökningen utan skolorna beskriver åtgärder.

Analysen visar att skolorna anmäler kränkande händelser till huvudmannen. Det har framkommit att utredning och åtgärder gällande kränkande händelser behöver fortsätta utvecklas.

4.1.4 Särskilt stöd

Processen om särskilt stöd ska omfatta följande steg:

- *Upptäcka: personalen uppmärksammar att en elev riskerar att inte utvecklas i riktning mot kunskapsmålen i läroplanen eller mot att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.*
- *Utreda: en utredning av elevens eventuella behov av särskilt stöd genomförs och dokumenteras.*
- *Beslut fattas om åtgärdsprogram.*
- *Uppföljning och utvärdering.²¹*

De flesta skolor beskriver en process gällande barn i behov av särskilt stöd där upptäckt, utredning, åtgärdsprogram samt uppföljning och utvärdering finns med som delar. Tydligheten i beskrivningarna varierar, och det är generellt svårt att få en bild av om skolornas rutiner uppfyller de krav som finns i lag och allmänna råd. När en beskrivning saknas kan det bero på hur ingående skolan har valt att beskriva processen, och det behöver inte betyda att tydliga, välfungerande rutiner saknas. Avsaknaden av beskrivningar tillsammans med en avsaknad av eller bristfällig analys av skolans egna bedömningar gör det svårt att bedöma detta område.

Upptäckten av stödbehov hos en elev och vad som ska göras då stödbehov uppmärksammas finns med hos samtliga skolor. De flesta beskriver också arbetet med extra anpassningar som ett första steg. Majoriteten av skolorna täcker in kraven i allmänna råden i upptäcktsfasen, men beskrivningar av information och samverkan med eleven och elevens vårdnadshavare varierar. Ansvarsfördelningen går inte alltid att utläsa och det finns en otydlighet i hur anmälan till rektor görs när en utredning om särskilt stöd behöver göras. Blanketter och rutiner som finns på skolan men som inte beskrivits i rapporten kan göra att kraven ändå uppfylls. Det som är mer oklart är hur elevhälsans kompetens tas tillvara i ett tidigt skede i arbetet med extra anpassningar. Många skolor nämner inte elevhälsan som en del i det arbetet, utan först när behov av särskilt stöd identifierats. Vilken roll elevhälsan har och hur kompetensen tas tillvara är även där oklar.

Färre skolor har beskrivit utredningen av särskilt stöd på ett sådant sätt att någon slutsats kan dras rörande uppfyllelse av krav i allmänna råden. Blanketter och rutiner som finns på skolan kan göra att delar av kraven uppfylls, men av beskrivningarna kan ändå

---

²¹ Skolverkets allmänna råd ”Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram”

konstateras att det på flera skolor antingen saknas eller finns bristfälliga rutiner vad gäller vad som ska ingå i en utredning, hur elevens skolsituation ska kartläggas, och hur en pedagogisk bedömning av stödbehov ska ske.

Upprättande och beslut om åtgärdsprogram är den del som beskrivs minst. Det finns en tydlighet i att åtgärdsprogram ska upprättas och oftast även i att det är rektor som beslutar, men beskrivning av rektors beslut att inte upprätta åtgärdsprogram saknas i flera beskrivningar. Skolorna använder ofta mallar för detta arbete vilket stödjer dem i arbetet och ofta tydliggör rutinerna. Utifrån beskrivningarna och tidigare resultat i internkontroller kan ändå konstateras att det finns behov av att fortsätta utveckla detta arbete i verksamheterna. Några skolor lyfter även fram en brist på struktur och dokumentation.

Uppföljning och utvärdering beskrivs väl av några skolor, men majoriteten beskriver endast att det ska göras, inte hur eller vem som ansvarar för vad. Även här finns mallar men utifrån beskrivningarna kan ändå konstateras att det finns behov av att fortsätta utveckla detta arbete i verksamheterna.

Några skolor beskriver ett välfungerande arbete där man har hittat arbetsätt på skolan där kompetenser tas tillvara på ett bra sätt, och samtlig personal kan få ett bra stöd både vad gäller extra anpassningar och särskilt stöd, i samtliga faser. Detta möjliggör även en tydligare uppföljning och utvärdering av det stöd som ges generellt, och inte bara på individnivå. Dessa skolor har också beskrivit flera exempel på extra anpassningar respektive särskilt stöd, som också fungerar som ett stöd för all personal.

De utmaningar som skolorna lyfter fram är att fortsätta säkerställa att rutiner följs och att alla steg i rutiner sker på samma sätt för alla elever. Att fortsätta utveckla kommunikation.

Processen för särskilt stöd bör vara tätt sammanlänkad med området utveckling och lärande samt det systematiska kvalitetsarbetet. Denna koppling mellan processen särskilt stöd och skolans arbete med utveckling och lärande för alla elever är otydlig i många skolors beskrivningar.

Analys av hur skolans förutsättningar²² påverkar processen saknas. Det saknas en tydlig koppling mellan analysen av förutsättningarna och identifikation av utvecklingsområden i det systematiska kvalitetsarbetet utifrån det som har framkommit i analysen.

Bristen på koppling mellan särskilt stöd delen i skolornas rapporter och beskrivningar av förutsättningar och organisation, skolans arbete med utveckling och lärande och det systematiska kvalitetsarbetet kan till stor del bero på en ovana att skriva

---

²² Skolans förutsättningar som påverkar processen bör röra frågor kopplade till resursfördelningen på enheten, d v s ekonomiska och materiella, personella och organisatoriska, t ex förutsättningar för personalen att utöva sitt ansvar, tillgång till kompetens och tid för planering, uppföljning och utvärdering, lokaler.

kvalitetsrapporter, ovana att analysera samt olika tolkningar av frågor. Eftersom en generellt god kvalitet är viktigt för många elever och kontinuerliga uppföljningar och utvärderingar av hur behovet av särskilt stöd förändras ger värdefull kunskap om skolans kvalitetsutveckling finns ett behov av att tydliggöra och utveckla dessa analyser. Om stödbehovet ökar kan det ge signaler om att den generella kvaliteten har försämrats och att man behöver vidta förändringar av verksamheten för att kunna bedriva en verksamhet som är anpassad till varje elevs behov. Likaså kan en tydligare koppling och skarpare analys tydliggöra vilka faktorer som påverkar arbetet med barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling och om stödresurserna är tillräckliga och insatserna fungerar. Sådana analyser saknas i skolornas rapporter.

Analys utifrån området

Utifrån kraven för området ”särskilt stöd” görs bedömningen att processbeskrivningarna och analysen behöver utvecklas. Ytterligare information om området är nödvändigt innan tydliga slutsatser kan dras, men utifrån kraven på området kan konstateras att det finns ett behov av att följa skolornas arbete med utredning, samt upprättande, uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogram.

4.1.5 Elevhälsan

Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För insatserna ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Det ska finnas tillgång till sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Elevhälsans arbete ska främst vara hälsofrämjande och förebyggande.²³

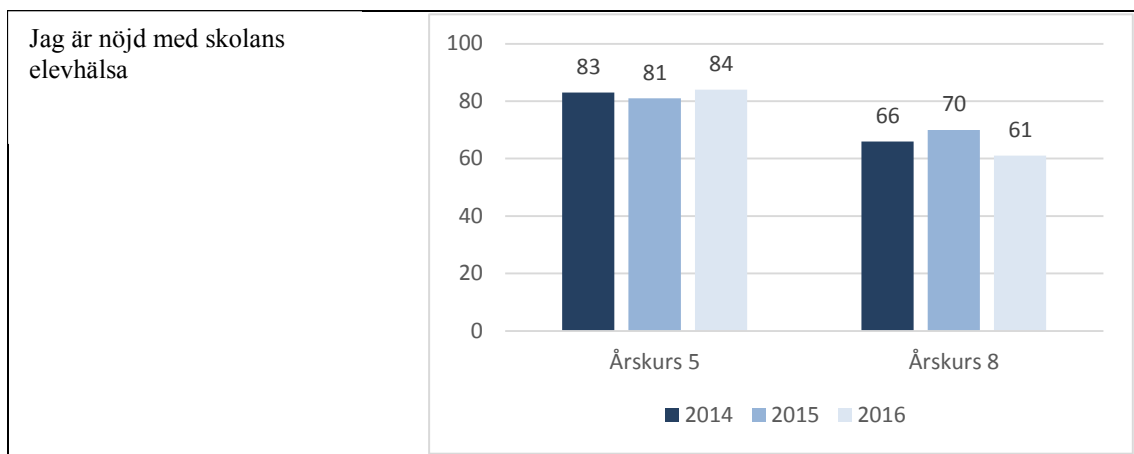
Det hälsofrämjande arbetet innebär exempelvis att elevhälsan med sin kompetens bidrar till att skapa en god lärandemiljö och ett gott skolklimat. Elevhälsan kan även samverka med rektor vid utbildningsinsatser, organisationsplanering och organisationsutredningar. I det förebyggande arbetet kan elevhälsan bidra i kartläggningen av verksamheten för att identifiera riskområden och utarbeta rutiner för att tidigt upptäcka elever som behöver stöd.²⁴

Indikator/Resultat

---

²³ Skollagen (2010:800) 2 kap. 25 §.

²⁴ *Vägledning för elevhälsan* Socialstyrelsen och Skolverket s. 89 f.

Diagrammet visar att resultaten i årskurs 5 har legat på samma nivå över åren. Resultaten för årskurs 8 har sjunkit något. Resultaten är lägre i årskurs 8 jämfört med årskurs 5.

Resultatspridningen mellan skolorna 2016 i årskurs 5 varierar mellan 78 till 98 procent. Resultatspridningen mellan skolorna 2016 i årskurs 8 varierar mellan 43 till 62 procent. Det är en relativt hög andel i båda svarsgrupperna som angivit vet ej och en hög andel i årskurs 8 som inte håller med påståenden. Påståendet har endast ställts inom Värmdö kommun.

I skolornas beskrivningar av elevhälsan används ofta begreppet EHT (elevhälsoteam). Tolkningen har gjorts att skolorna använder EHT synonymt med begreppet elevhälsa. Det förekommer i skolornas beskrivningar att även andra kompetenser ingår i EHT exempelvis studie- och yrkesvägledare.

Beskrivningar av elevhälsans organisation varierar mellan skolorna men omfattar på flertalet skolor professionerna: skolsköterska, specialpedagog/speciallärare och kurator. I merparten av beskrivningar nämns inte psykolog eller skolläkare inom skolans organisation av elevhälsan.

Det är variationer i skolornas beskrivningar av innehållet i elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete. Några skolor lyfter fram skolsköterskans hälsosamtal och hälsokontroller. Ett par skolor lyfter fram att skolsköterskan har samtal om sex- och samlevnad med eleverna. Ett par av skolorna lyfter fram att man kartlägger verksamheten genom trygghetsenkät eller med andra metoder. En skola lyfter fram att elevhälsan deltar i planering av fortbildning och tar fram underlag för tjänstefördelning. Ett fåtal skolor nämner att elevhälsan deltar i arbetet med plan mot kränkande behandling/likabehandlingsplan eller deltar i trygghetsteamet. Ett fåtal av skolorna beskriver att kurator respektive specialpedagog har rådgivande samtal eller handledning. Det är dock otydligt om detta är inom det främjande/förebyggande- eller åtgärdande arbetet.

I elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete saknas skolläkarens och psykologens uppdrag i flertalet av skolornas beskrivningar och tolkningen görs att deras

kompetens saknas i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

Flera av skolornas beskrivningar av elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete är mer allmänt hållna exempelvis att elevhälsan ska bevaka elevernas miljö i skolan eller har uppdraget att arbeta hälsofrämjande och förebyggande men innehåller inte konkret vad det innebär just på den skolan.

I flera av skolornas beskrivningar av elevhälsans arbete är det åtgärdande arbetet mer synligt än det hälsofrämjande och förebyggande arbetet. I flertalet av beskrivningarna redogörs för en övergripande process för det åtgärdande arbetet.

Analys utifrån området

I skolornas beskrivningar framkommer att vissa av de professioner som ska ingå i elevhälsan finns på de flesta av skolorna. Skolläkare och psykolog inom elevhälsan saknas i flera av skolornas beskrivningar. I Värmdö kommun finns två skolläkare anställda som en gemensam resurs. Värmdö kommun har inom ramen för Skolinspektionens tillsyn redogjort för att det är 60 procent av skolorna som har tillgång till psykolog. Skolinspektionen har i beslut 2016-08-17 godkänt Värmdö kommuns omfattning gällande elevers tillgång till psykolog.²⁵ Skolorna bör lyfta fram skolläkare och psykolog i sina beskrivningar då den kompetensen redan finns på skolorna. På någon skola saknas även andra kompetenser inom elevhälsan.

Hälsofrämjande arbete för elever utgår från kunskap om vad som gör att barn utvecklas väl och mår bra. Det förebyggande arbetet bygger på kunskap om vad som orsakar upplevd ohälsa eller skolproblem. Används inte eller saknas vissa professioner så begränsas elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete.

Utifrån skolornas beskrivningar är det variation mellan skolorna i förekomsten och omfattningen av det hälsofrämjande och förebyggande arbete. Det framkommer inte i flertalet skolor om arbetet grundar sig i en kartläggning, hur kartläggningen genomförs och om elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete genomförs på ett systematiskt sätt. För att på bästa sätt kunna förebygga ohälsa är genom att åtgärder bottnar i en kartläggning på skolan av riskfaktorer både på individ-, grupp- och enhetsnivå.

Det framkommer inte i någon skolas beskrivning hur elevhälsan deltar i arbetet för att främja närvaro och förebygga frånvaro.

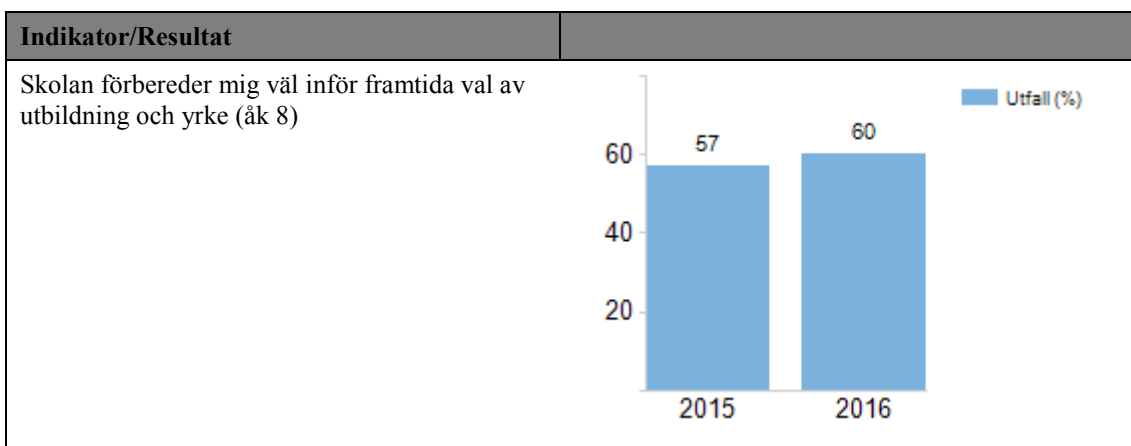
Det är stor variation mellan skolorna i elevernas nöjdhet med skolans elevhälsa. Det är även en relativt hög andel av eleverna som angivit att de inte vet. Det är av stor vikt att eleverna har kännedom om elevhälsans uppdrag och funktion och har möjlighet att på eget initiativ och utifrån eget upplevt behov kontakta adekvat yrkeskategori inom elevhälsan.

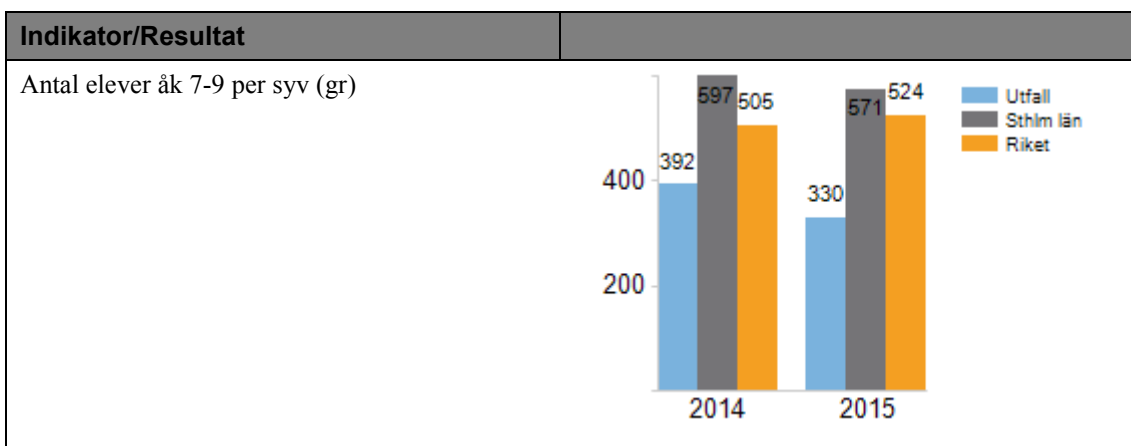
²⁵ Dnr 2015UTN/0318

4.1.6 Studie- och yrkesvägledning

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens som kan tillgodose elevernas behov av studie- och yrkesvägledning (SYV). För att få anställas utan tidsbegränsning för studie- och yrkesvägledning ska den sökande ha en utbildning avsedd för sådan verksamhet.²⁶ Under sin skoltid behöver eleven utveckla kunskaper både om sig själv och om olika valalternativ. Eleven behöver också utveckla förmågan att väga samman personliga faktorer med valalternativen för att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval. Förutom det behöver eleven ges möjlighet att utveckla färdigheter i att genomföra sina beslut.²⁷ Det ställer krav på tillgänglig kompetens inom de olika delar som utgör studie- och yrkesvägledningen.

Diagrammet visar att resultatet 2016 har ökat något från föregående år. Resultatet varierar från 57 till 62 procent.

Diagrammet visar att Värmdö kommun 2016 har färre elever per studie- och yrkesvägledare i jämförelse med föregående år. Värmdö kommun har högre resultat än genomsnittet i Stockholms län. Antal elever varierar mellan 198 elever till 434 elever

²⁶ Skollagen 2 kap. 29-30 §

²⁷ Skolverket allmänna råd, studie och yrkesvägledning

per SYV.

I beskrivningarna redogör skolorna olika för vilka kompetenser skolan har för att tillgodose elevernas behov av vägledning inför framtida val av utbildning och yrkesverksamhet. Alla fem skolor som har årskurserna 7-9 har en anställd personal som arbetar enbart med skolans studie- och yrkesvägledning. Resterande 4 skolor beskriver på olika sätt vilka kompetenser de har på skolan.

En övervägande del av skolorna beskriver hur personal med studie- och yrkesvägledningskompetens finns med i verksamheten från förskoleklass till år 9, vissa av skolorna nämner även fritidshemmet.

Alla skolor har en SYV-plan som omfattar alla årskurser i grundskolan de har på respektive skola. I denna plan beskrivs vad skolan förväntar sig att eleverna i respektive årskurs skall få ta del av i SYV-arbetet.

Alla skolor som beskriver sin organisation redogör för att i de lägre åldrarna är det lärarna i de respektive årskurserna som står för undervisningen, vägledningen och att implementera SYV:s uppdrag i sin ordinarie verksamhet. Aktiviteter som genomförs är bland annat rollekar, självporträtt – vem är jag, i leken lyfts olika yrken och roller fram för att utmana föreställningar om kvinnligt och manligt, föräldrar och representanter från näringslivet bjuds in till skolan, studiebesök görs, information om yrken som finns i närmiljön och hur de yrkena utövas diskuteras, t.ex. simhallen eller brandstationen. Arbetet som genomförs av undervisande lärare sker ibland med studie- och yrkesvägledare som konsultativ resurs.

I de äldre åldrarna, årskurs 4-9, beskriver skolorna att det åligger studie- och yrkesvägledaren eller undervisande lärare att vägleda och informera elever och föräldrar om fortsatta studier och vägen till olika yrken. Några skolor redogör för mål och syfte för studie- och yrkesvägledningen. Eleverna ska kunna se olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden till exempel genom att beskriva sitt drömyrke och diskutera olika yrken ur ett historiskt eller genusperspektiv. Vissa skolor beskriver att eleverna på högstadiet får besöka gymnasiemässan och genomföra prao-veckor.

Analys utifrån området

Eleverna i grundskolan ska enligt skollagen ha tillgång till personal med kompetens som kan tillgodose elevernas behov av studie- och yrkesvägledning. Alla skolor har på något vis beskrivit att vare sig de har en utbildad SYV:are anställd eller om det åligger lärarna så finns kompetensen på skolorna. Det framkommer inte i alla beskrivningar hur SYV:s uppdrag konkret genomsyrar verksamheten från årskurs 1 till å 9. Vissa skolor beskriver att de jobbar utefter en SYV-plan. Utifrån kravet på området konstateras att skolorna har studie- och yrkesvägledningskompetens.

Det som framkommit i uppföljningen av SYV-arbetet kan kopplas till Skolinspektionens

rapport²⁸ från 2013. I rapporten där 34 skolor i landet analyserats konstateras att många skolor skriftligt beskriver studie- och yrkesvägledning som en kontinuerlig process som ska genomsyra verksamheten i alla årskurser. *De skriftliga ambitionerna återspeglas dock inte i skolans praktiska arbete. Det är ofta otydligt för elever och för lärare vad som ingår i skolans studie- och yrkesvägledande uppdrag. Eleverna upplever att gymnasievalen kommer plötsligt och lärarna känner ofta inte till sitt ansvar i arbetet med att uppnå målen för verksamheten och är inte införstådda med hur SYV kan integreras i deras ämnen.*

Studie- och yrkesvägledningen syftar till att eleverna ska kunna göra hållbara val och undvika att göra avhopp och programbyten på gymnasiet. Utifrån kraven på området, enheternas beskrivningar och vad som framkommit i Skolinspektionens rapport på nationella nivå behöver huvudmannen utreda hur studie- och yrkesvägledningen kan stärkas för att minska frånvaro på grundskolan och avhopp i gymnasiet.

4.1.7 Systematiskt kvalitetsarbete

Det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas på huvudmanna- och enhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.²⁹

Det systematiska kvalitetsarbetet ska omfatta: uppföljning, analys i förhållande till de nationella målen, beslut om utvecklingsinsatser, planering och genomförande.³⁰

Skolornas beskrivningar av organisation och rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet skiljer sig åt. Majoriteten av skolorna har beskrivit någon form av årshjul eller planering som man jobbar efter. Vissa skolor beskriver att när det gäller kunskapsuppföljningen görs analyser och reflektioner systematiskt. Aktiviteter som genomförs är bland annat uppföljning/utvärdering av nationella prov och betygskonferenser. På individnivå genomförs bland annat utvecklingssamtal och målbedömningar. Hur skolorna jobbar systematiskt med andra områden än elevernas kunskaper framkommer inte tydligt i alla beskrivningar.

Vidare beskrivs även lärarnas deltagande i det systematiska kvalitetsarbetet olika. Vissa skolor nämner hur arbetslaget jobbar systematiskt men det framgår inte tydligt om det finns en koppling till skolledningen för utvärderingen av resultaten. Hur eleverna deltar i det systematiska arbetet samt hur skolorna dokumenterar kvalitetsarbetet är otydligt i de flesta beskrivningar.

Analys utifrån området

Utifrån kraven för området systematiskt kvalitetsarbete görs bedömningen att skolornas rutiner bör utvecklas i enlighet med bestämmelserna.

Analysen förekommer i varierande omfattning inom de olika områdena i rapporterna.

---

²⁸ Skolinspektionen, Studie- och yrkesvägledning i grundskolan, Rapport 2013:5, s 7 och 17.

²⁹ Skollagen kapitel 4.

³⁰ Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet, Skolverkets allmänna råd

Generellt framkommer det inte tydligt i skolornas beskrivningar att de analyserar sina kvalitativa resultat (beskrivningarna) eller hur elever, personal och vårdnadshavare deltar i det systematiska kvalitetsarbetet. Kopplingen från elev, lärare till skollledning är därför otydlig. Merparten av skolorna behöver även lyfta fram förskoleklassen in sina beskrivningar.

Generellt behöver alla skolor beskriva sin verksamhet inom alla områden för att sedan kunna göra en analys i relation till de nationella målen och efter det komma fram till åtgärder. Bedömningen görs att skolorna även behöver utveckla sina orsaksanalyser inom flera områden.